

דיני בין המצרים עד ר"ח אב - ודיני תשעת הימים (תשע"ט)

נישואים, אירוסים, ריקודים וכלי זמר בימים אלו

א. נוהגים שאין נושאים נשים מי"ז בתמוז ואילך עד לאחר ט' באב (רמ"א תקנ"א ס"ב, והשו"ע כתב שם שאין נושאים נשים מר"ח אב, ואמנם אף הספרדים מחמירים בזה משום שאין סימן ברכה להתחתן בימים אלו וכמבואר בשדי חמד ח"ו מערכת בין המצרים סוס"ב).

ב. מותר לעשות אירוסין וכתובת תנאים עם סעודה בבין המצרים מי"ז בתמוז עד ר"ח אב בלא ריקודים ומחולות, אבל מר"ח אב אסור לעשות סעודה ועושים אירוסין וכתובת תנאים עם מיני מזונות בלא סעודה ממש (מ"ב תקנ"א סקט"ז וסקי"ט ושעה"צ ס"ק כ"ו), ומותרים החתן והכלה ללבוש בגדי שבת כרגיל (הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

ג. אסור לעשות ריקודים ומחולות מי"ז בתמוז ואילך (עי' מ"ב שם סקט"ז), ובכלל זה אסור לנגן בכלי נגינה (עי' פמ"ג הובא בביאור"ל שם ס"ב), וכן אסור לשמוע קלטות של שירים עם כלי זמר (שו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' קס"ו ושו"ת שבט הלוי ח"ח קכ"ז ב').

ד. י"א שאסור לשמוע קלטות שיש בה שירה בפה או חזנות אפי' בלא ליווי כלי שיר (שו"ת שבה"ל שם), ואולם שירה בפה מותר (שו"ת אג"מ שם וארחות רבינו ח"ב עמוד צ"ה), ומ"מ יש להמנע משירה בפה המעוררת לריקוד (הגרש"ז זצ"ל).

ה. איסור השמעת כלי נגינה הוא גם לקטן שהגיע לחינוך (שו"ת אג"מ שם משום שאבלות דרבים הוא), ואמנם מותר להשמיע לקטנים קלטות של סיפורי ילדים שיש בהם גם קטעים של נגינה (פוסקים).

ו. הרגילים לעשות התעמלות או הליכה לפי קצב הנגינה יכולים להמשיך בכך עד ר"ח אב (הגר"נ קרליץ שליט"א).

ז. מותר לעשות סעודת שבע ברכות למי שהתחתן קודם י"ז בתמוז אבל בלא ריקודים ומחולות (שו"ת שבט הלוי ח"ג סו"ס קנ"ז), ויש מתירין אף ריקודים ומחולות (שו"ת אג"מ אהע"ז ח"א סי' צ"ז), ומ"מ הפעלת טייפ של שירה בפה בלא כלי זמר מותר (פוסקים), ולעשות מעגל בעלמא לא נקרא ריקוד ומותר אפילו בשבת (הגרא"י שטיינמן זצ"ל).

ח. הנוהג ברכב וחושש שירדם מותר לו לשמוע שירים אך ישתדל להחזיק קלטות ללא ליווי כלי זמר (הגר"ח שליט"א).

ט. מותר ללמד שיעורי נגינה לתלמידים כשהוא לצורך פרנסה ולא לשמחה, אבל מר"ח ואילך יש להחמיר (עי"פ פמ"ג סי' תקנ"א סק"י ומבא בביה"ל שם, וקצשו"ע סי' קכ"ב ס"א).

י. מי שרגיל לשמוע שירים בשעת עבודתו מותר לו להמשיך ולשמוע עד ר"ח (הגר"נ קרליץ שליט"א), ולשמוע מוזיקה לצורך רפואי להפיג בדידות ופחדים מותר אפילו בתשעת הימים (עי' שו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ק"ו והליכות שלמה שם).

יא. אין לערוך מסיבות בגני ילדים עם כלי זמר בימים אלו, ובודאי שאין לעשות כן בבתי חינוך של ילדים גדולים יותר (חוט שני ח"ב עמ' שכ"ה), ואם קבעו מסיבה ע"י ההנהלה ויש שאלה של איבוד פרנסה בזה יש לעשות שאלת רב.

תספורת

יב. מנהג האשכנזים שלא להסתפר אפי' לכבוד שבת מי"ז בתמוז עד אחר ת"ב (רמ"א סי' תקנ"א ס"ד ומ"ב סק"ב), ומנהג הספרדים לאסור רק בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע שם ס"ד), אבל מותר לגלח שיער השפם כל שמעכב האכילה (שו"ע סי"ג), וכן מי ששערות ראשו מגודלים מותר לו להסתפר במקום הנחת תפילין (הליכות שלמה שם).

יג. אסור לספר ילדים ואפילו פחותים מבני שש שלא הגיעו לחינוך (שו"ע שם סי"ד ומ"ב סק"א ופ"ב ושעה"צ סקצ"א), ויש מקילין לספר קטנים עד שבוע שחל בו (מ"ב שם בשם הח"א), ואם מלאו לילד ג' שנים יש מתירין לספרו אפי' בשבוע שחל בו (מבית לוי בין המצרים אות ט'), ורבים נוהגים להמתין ולעשות ה"חלאקה" אחר ת"ב.

יד. בן אשכנז שיש לו מספרה אין לו להשאירה פתוחה מי"ז בתמוז ואילך, אבל מותר לספר בצנעא בן ספרד הנוהג להסתפר עד שבוע שחל בו ת"ב (מבית לוי בין המצרים שדין האבילות אינו אוסרו רק בתספורת עצמו ולא בגילוח אחרים).

טו. המנהג שלא להסתפר הוא מליל י"ז בתמוז דליל י"ז בתמוז דינו כיומו (חוט שני שבת ח"ב ע"מ שכ"ה), וי"א דלצורך גדול יש להתיר תספורת בליל י"ז בתמוז (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ד קי"ב ב' ולשיטתו קאי שהתיר אף נשואין בליל י"ז, וכן לברך שהחיינו בליל י"ז בתמוז, ועי' שו"ת שרגא מאיר ח"ב סוס"י י"ג וסי' קרא עלי מועד פ"ב אות טו בהגהה, ואולם באג"מ ח"א סי' קס"ח כתב שהשנה שחל י"ז בתמוז בשבת ונדחה ליום א' י"ח בתמוז ודאי שחלים כל דיני בין המצרים כבר מליל הצום שהוא כבר יום ה"ח, ודבריו נסתרים מהמ"א שם סקמ"ב שכתב דאם חל י"ז בתמוז בשבת ונדחה מותר לכו"ע לומר שהחיינו בשבת, ומבואר בדבריו דבין המצרים אינו בין התארכים של י"ז בתמוז לת"ב אלא בין הצומות וא"כ אף בשנה זו לא חלים הדינים בליל י"ח).

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

טז. אין לברך שהחיינו בבין המצרים משום דימים אלו ימי פורענות והיאך יאמר "והגיענו לזמן הזה", ולכן לא יאכל פרי חדש או ילבש מלבוש חדש בימים אלו (שו"ע סי' תקנ"א ס"ז), ואולם בשבת אפשר לברך שהחיינו, וכן בר"ח (מ"ב סקצ"ח ושעה"צ סקצ"ט), ועפ"י קבלה אין לברך שהחיינו אף בשבת (מ"א סקמ"ב), ומ"מ אם חל י"ז בתמוז בשבת ונדחה מותר לכו"ע לברך בשבת (המ"א שם), ואמנם בחל ת"ב בשבת ונדחה אין מברכין שהחיינו לכו"ע בשבת זו (הגר"מ פינשטיין זצ"ל).

יז. ברכת שהחיינו על מצוה עוברת כגון פדיון הבן (או מילה) מותרת ולא יחמיץ הברכה (שו"ע שם), וכששומע שהחיינו בברית י"א שיכול לכוין לצאת בזה על פרי או בגד חדש (שדי"ח מערכת ביהמ"צ סי' א' סק"ד, וצ"ע דשני סוגי שהחיינו שם).

יח. מותר לקנות בגד חדש בבין המצרים עד ר"ח אב ולא ללבשו עד אחר ת"ב כיון שהאיסור הוא על השימוש בהם ומשום ברכת שהחיינו (כה"ח סקפ"ח והליכות שלמה שם), אבל בגדים שאינם חשובים כמו חולצה או גרבים שאין מברכים עליהם שהחיינו אפשר לקנותם עד ר"ח, אבל לאחר ר"ח אב אין לקנות בגד חדש כלל.

יט. חתן וכלה שמתחתנים אחרי ת"ב מותרים לקנות בגדים חדשים לצורך הנשואים אפילו אחרי ר"ח אב (מ"ב שם סק"ד).

כ. מי שבירך בטעות על פרי חדש ונזכר שעתה הם ימי בין המצרים יכול לברך ברכת שהחיינו (שעה"ת סק"ח).

כא. חולה או אשה מעוברת מותרים לאכול פרי חדש בימים אלו אף בלא שיברכו שהחיינו דשמא תתאוה ויגרום נזק לה ולולד (מ"ב שם סקפ"ט), וי"א שיכולים לברך שהחיינו (כף החיים סק"ג).

כב. פרי חדש שלא ימצא אחר ת"ב מותר לאכול ולברך עליו שהחיינו (רמ"א שם ס"ז, ובימינו שלכל אחד יש מקרר בביתו ניתן לשמור את הפרי עד שבת), וכן מי שנולדה לו בת מותר לברך שהחיינו, שהרי יש לו לברך כשרואה אותה בפעם הראשונה והרי זה כפרי שאינו נמצא לאחר ת"ב (עי' מ"ב סי' רכ"ג סק"ב ועי' תורת היולדת פמ"ח הערה ט"ו שיחכה ויברך בשבת).

כג. אם קונה חפצים יקרים עבורו ועבור בני משפחתו כמו מכונת שאז מברכים על כך ברכת "הטוב המטיב" מותר לברך ברכה זו בבין המצרים כי אין בה שבת על הזמן, ויכול א"כ לקנות חפצים אלו בבין המצרים עד ר"ח אב.

כד. מותר לבנות ולשפץ או לצבוע את הבית בבין המצרים עד ר"ח אב, ומ"מ נכון להמנע מזה בכל ימי בין המצרים (א"ר סק"ד). ויש נוהגים שאין עוברים דירה בימים אלו (והגר"ש אלישיב זצ"ל הורה שאם מעברים חפץ אחד לדירה החדשה קודם י"ז בתמוז סגי בזה ונחשב שעבר קודם בין המצרים), וי"א שאין לחפש דירה בימים אלו (טעמא דקרא בשם מרן החזו"א זצ"ל).

כה. טוב להמתין לעשות סעודת חנוכה הבית עד אחר ת"ב שיהיה סימנא טבא (שו"ת דברי סופרים סי' מ"ז).

זהירות מסכנה

כו. אין איסור ללכת לים ולבריכה עד ר"ח אב, אבל מ"מ יש להמנע מלהתרחץ במים עמוקים משום שהעת מסוגל לרעה (מבית לוי בין המצרים אות י"ט, ומרן החזו"א זצ"ל לא הלך בתוך הים אלא בקצה הים), ויש שנמנעים מללכת לים ולבריכה בימים אלו (וכן הסטייפלר זצ"ל לא נתן לבני ביתו לנסוע לים בבין המצרים).

כז. ניתוח או טיפול רפואי שסובל דיחוי יש להמנע מלעשותו בימים אלו (עי' שו"ע סו"ס תקנ"א שלא להכות התלמידים בימים אלו משום סכנה), ואם יש לבצעו מיד אין לחוש ושומר ישראל ישמור מי שמקיים ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

כח. מותר לטייל בימים אלו (עי' רמ"א תקנ"ג ס"ב), אבל לא ילך לטייל במקום שיש בו סכנה (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

כט. מנהג טוב לשבת באבילות אחר חצי היום באלו הימים לבכות בכיה של ממש על חורבן הבית (מ"ב סי' תקנ"א סק"ג), ונוהגים היום לעשות תיקון חצות (והעיד הסטייפלר זצ"ל שבישיבת נובהרדוק היו כל הישיבה אומרים תיקון חצות בימי בין המצרים).

דינים הנוהגים מר"ח אב – תשע"ט

ל. משנכנס אב ממעטים בשמחה, ואם יש לו דין עם גוי (או ישראל מומר) ישתמט ממנו בימים אלו דריע מזליה (שו"ע סי' תקנ"א ס"א), ודין זה מתחיל מהמולד של חודש אב וזהו שאמרו "משנכנס אב" (פמ"ג א"א סק"ב).

לא. מר"ח ועד התענית **ממעטים במשא ומתן**, ויעסוק רק כדי פרנסתו (שו"ע שם ס"ב ותקנ"ד סוסכ"ב), ובזמנינו נהגו להקל בזה משום שהכל נקרא כדי פרנסתו (מ"ב סק"א), ומ"מ בעלי עסקים שעסקיהם בדברים המשמחים לבו של אדם, כמו מכירת כלי כסף או תכשיטים ימנעו בימים אלו מלסחור אפילו כדי פרנסתם (שעה"צ סק"ג).

לב. אין לקנות בימים אלו דברים המשמחים כגון כלי כסף ותכשיטים שאינם לצורך פרנסתו (שו"ע ומ"ב שם), ובכלל זה לקנות כלים ורהיטים שיש בקנייתם שמחה (מבית לוי הלי' תשעת הימים פ"ו אות י"ח), וכן לקנות מזון שיש בקנייתו שמחה אבל מי שסובל מן החום נחשב כחולה ומותר (מבית לוי שם), וכן אביזר הנצרך לבריאותו כמו משקפיים מותר (הגרשז"א זצ"ל).

לג. אין לתת מתנות של שמחה מחתן לכלה ולהיפך (שו"ת אג"מ אה"ע ח"ד סי' פ"ד סק"א), ומ"מ דברים הנהוגים לתת בזמן כתיבת התנאים מותר לתת שזהו כחוב בין שני הצדדים (הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

לד. מותר לתת מתנה **לחתן בר מצוה** בתשעת הימים (הליכות שלמה פי"ד הערה י"א שלא מצינו איסור נתינת מתנה רק בת"ב) ומטעם זה מותר לתת לגנת מתנה בסוף השנה ובפרט שזה נחשב כפריעת חוב.

תיקוני בית ושיפוצים

לה. אסור לסייד את הבית בימים אלו, ובכלל זה להדביק טפטים ולתלות וילונות ושאר קישוטים (עי"פ השו"ע שם ס"ב דבכלל בנין של ציור הוא), ואם נתקלקלו קירות הבית מחמת נזילה מותר לסיידם כדי לתקן הקלקול (עי' משנ"ב סק"ב).

לו. אסור לעשות שיפוצים אם נועדו להרווחה בעלמא, אבל אם משפץ מחמת שצר לו המקום בו הוא גר מותר, וכן אם משפץ דירה שקנה ויהיה לו הפסד ממון אם לא יעשנו בימים אלו לפי שדר בדירה שכורה מותר (עי"פ מ"ב שם סק"ב).

לז. מותר לעסוק בבנין של מצוה, כגון לשפץ בית כנסת ות"ת וישיבה, ובפרט שהוא מצוה דרבים כמקוה (רמ"א ס"ב).

לח. אסור לנטוע נטיעות של נוי ליפות את גינתו (שו"ע שם ס"ב), אבל לסדר הגינה כרגיל מותר (מבית לוי שם אות ה').

תפירה וקניית בגדים

לט. אסור לקנות בגדים **חדשים** בתשעת הימים אפ"י שאינם חשובים כמו גרביים, מטפחות ומגבות (ע"י רמ"א ס"ז), לבד מנעלי בד לצורך ת"ב (שו"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' פ'), מיהו אם נקרעו בגדיו מותר לקנות חדשים (אור לציון שם).

מ. איסור קניית בגדים חדשים הוא אפ"י על מנת ללבושם לאחר ת"ב (מ"ב שם סקמ"ט), או ליתנם במתנה (אור"צ שם).

מא. איסור קניית בגדים הוא אפילו לקטנים וכמו בכיבוס שאסור, ובמקום שמותר לכבס בגדי קטנים מותר אף לקנות, ומ"מ תינוק שנולד מותר לקנות עבורו בגדים חדשים שהרי אין לו מה ללבוש, ואין צריך לקנות לפני הלידה.

מב. מותר לקנות בימים אלו דבר האבד כגון ביריד או במכירות סוף עונה במחירים מוזלים שלאחר ת"ב יתייקרו המחירים (ע"פ מ"ב סק"א), ומטעם זה מותר לחתום חוזה לקניית דירה, לפי שאינו יודע אם יזדמן לו אח"כ (אור"צ שם).

מג. אסור לתפור לארוג או לתקן בגדים חדשים בימים אלו ובכלל זה שלא לרקום או לסרוג, אבל בגדים ישנים שנקרעו מותר לתקן (שו"ע ס"ז ומ"ב סקמ"ז וע"י כה"ח ס"ק קט"ו-קט"ז), ואם משאיר סיום התפירה לאחר ת"ב מותר (שערי נחמה).

רחיצת הגוף

מד. נוהגים שלא להתרחץ מ"ח אפ"י בצונן אבל פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ בצונן (רמ"א סי' תקנ"א ס"ז), וכן אפשר לקחת מגבת רטובה או ממחטות לחות ולהעביר על גופו (הגר"ח קרליץ שליט"א), ומנהג הספרדים להקל ברחיצת הגוף בחמין עד שבוע שחל בו, **והשנה שאין דין שבוע שחל בו (לדעת השו"ע ס"ז) מקילין הספרדים ברחיצה עד ת"ב ער"ש חזון.**

מה. יש מתירים לסובלים מזיעה מרובה לרחוץ כל גופם בצונן (פושרים) עם סבון אבר אבר אבל לא בבת אחת (שו"ת שבה"ל ח"ז סי' ע"ז בי וחי"ח סי' קכ"ז), ויש מקילין אפ"י רחיצה גמורה בצונן (פושרים) כשאין כוונתם לתענוג אלא להסיר הזיעה המרובה שעליהם בימי הקיץ החמים (שו"ת אג"מ אה"ע ח"ד סי' פ"ד ד').

מו. רחיצה לצורך רפואה כגון לחולה או שיש לו פצעים מותרת אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו (מ"ב סקפ"ח).

מז. ילדים קטנים שמתלכלכין תדיר מותר לרחצם כדרכם, וילדים גדולים רק כשצריכים לכך (ע"י מ"ב תקנ"א סקצ"ג וסי' קרא עלי מועד עמ' ל"ד), וילדים הרגילים להתרחץ כל יום מותר לרחצם כל יום כדרכם (הגר"ח קנייבסקי שליט"א שם).

מח. אסור לרחוץ בים ובבריכה (ערוה"ש סל"ד), אולם לצורך רפואה ובריאות מותר (שם סל"ו ושעה"צ סקצ"ד, ובשו"ת קנין תורה ח"ב סי' ק' מביא שראה את מרן הגר"י זצ"ל במקום הרחיצה לרפואה בשוויץ בערב ת"ב).

מט. השנה שחל ר"ח אב בער"ש (אין שבת זו נקראת "שבת חזון" אלא שבת אח"כ שהוא ת"ב שחל בשבת), מותר לרחוץ כל גופו בחמין לכבוד שבת (ט"ז שם סקט"ז מ"ב שם סקפ"ט), אפ"י עם סבון (הגר"ח קרליץ שליט"א), אולם אסור לשהות תחת המים יותר מכדי צורך השבת, וכן אסור ללכת לים או לבריכה שאין זה צורך שבת.

נ. בערב שבת חזון מותר לרחוץ ראשו פניו ידיו ורגליו בחמין למי שרגיל כל ער"ש לרחוץ בחמין (רמ"א שם), אבל לא בסבון (מ"ב שם ס"ק צ"ו), וי"א אף בסבון (מרן החזו"א זצ"ל), ויש מקילין לרחוץ כל גופו בחמין לכבוד שבת (שו"ת רבבות אפרים ח"ג סי' שמ"ז בשם הגרמ"פ זצ"ל, וע"י שו"ת מהר"י ברונא סי' י"ב וז"ל: ונראה לי היתר גמור ומצוה לחוף ראשו בחמין).

נא. הנוהג לטבול כל ערב שבת מותר לו לטבול אף בערב שבת חזון (מ"ב סקצ"ה), וכן מי שרגיל לטבול כל יום במשך ימות השנה או לטבילת עזרא מותר גם בימים אלו, וראוי לטבול בפושרים, אך לא ישתהה שם ויצא מיד (שו"ת שבט הלוי ח"ז סי' ע"ז), ואם יש שלט במקוה לא לטבול קודם שרוחץ מותר לרחוץ (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

בשר ויין

נב. נוהגים שלא לאכול בשר ואפ"י בשר עוף ולא לשתות יין או מיץ ענבים בתשעת הימים ואף ר"ח בכלל זה (ע"י שו"ע סי' תקנ"א ס"ט וסי"י ומ"ב סקנ"ח), וכן מנהג בני ספרד, למעט ר"ח עצמו שאוכלים בשר (כה"ח שם ס"ק קכ"ה וקכ"ו).

נג. תבשיל שנתבשל ביחד עם הבשר נהגו להחמיר שלא לאוכלו, אבל אם רק נתבשל בקדירה בשרית מותר (מ"ב סקס"ג), וכן עוגה או תבשיל שמעורב בו יין וניכר טעם היין הוא בכלל המנהג שלא לאוכלו (שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קל"ט).

נד. חולה או יולדת הסובלים מחוסר דם או אדם חלוש הצריך לאכול בשר מותרים באכילת בשר אפילו בשבוע שחל בו (ע"י רמ"א סע"י ט' ומ"ב סקס"א), וכן מינקת שמזיקת לתינוקה שאינה אוכלת בשר מותרת (כה"ח ס"ק קל"ז).

נה. האיסור לאכול בשר ויין הוא גם להאכיל לקטנים אפילו שעדיין אינם בגיל שיודעים להתאבל על ירושלים (מ"ב סקע"ט), אבל אם אכילת הבשר מועיל לבריאות הקטן מותר להאכילו בשר (ערוה"ש סכ"ו ושו"ת דברי יציב ח"ב סי' רל"ו).

נו. בסעודת מצוה כמו מילה או פדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה, דהיינו כל מי שהיה הולך לסעודה גם שלא בימים אלו (רמ"א ס"י), **אפילו עד ערב ת"ב כיון שהשנה חל ת"ב בשבת** (מ"א סקל"ה), ובברית מילה יתן לקטן לשתות את היין (רמ"א שם), אולם ב"וואך נאכט" או שלישי למילה אין להתיר בשר ויין (ע"י מ"ב סקס"ב).

נז. סעודת סיום נחשבת ג"כ סעודת מצוה ומותר לאכול בשר ולשתות יין (רמ"א שם ס"י ורמ"א יור"ד סי' רמ"ו סכ"ו), ואפ"י אותן שלא למדו מותרין לאכול אם היו באים גם בזמן אחר משום רעות (מ"ב שם סקע"ג).

נח. מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודות שבת כמה שירצה (מ"ב סקנ"ט), והסועד בשבת סעודה שלישית ונמשכה סעודתו עד הלילה מותר עדיין לאכול בשר ולשתות יין כיון שאומרים רצה בברהמ"ז והוא אצלו שבת (מ"ב סקנ"ו).

נט. במוצאי שבת מבדילין על היין (שו"ע שם), ונוהגים להחמיר שלא לשתות את היין אלא נותנים לקטן שהגיע לחינוך ועדיין אינו חש בצער ירושלים (רמ"א שם), ואם אין לו אלא בת שהגיעה לגיל זה ישתה בעצמו (הגר"ש אלישיב זצ"ל שאין נותנים לנשים לשתות מהבדלה), ומנהג החסידים שהמבדיל שותה בעצמו, ומ"מ לא ישתו יין בברכת המזון בימי חול אף שהוא מצוה ויברכו ברכת המזון בלא כוס (מבית לוי שם פ"ח אות ו').

ס. בהבדלה כשנותן לקטן לשתות אין צריך המבדיל לשתות כלל מהכוס ושונה מכל ברכת הנהנין משום דהוי מצוה ומועיל בזה ערבות, ואם עשה הבדלה על דעת שהקטן ישתה את הכוס ואח"כ נתחרט הקטן ולא רצה לשתות צריך המבדיל לברך שוב בפה"ג כיון שלא היה בדעתו לשתות מהכוס (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ועיי' שלמי תודה בין המצרים עמ' ל"ד, ובכל אופן נהג רבינו הגרא"ל זצ"ל לתת לקטן לשתות רק אחרי שטועם כיון דמ"מ הוי ברכת הנהנין).

כיבוס וגיהוץ ולבישת בגדים חדשים ובגדי שבת

סא. אסור לכבס ולגהץ בגדים ומגבות וסדינים בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע סי' ג' וזהו מעיקר דין המשנה), ומנהג האשכנזים להחמיר מראש חודש (רמ"א שם), ואסור אפי' אם אינו רוצה ללבשו עתה אלא להניחו לאחר ת"ב (שו"ע שם), ובגד שהתקמט לאחר לבישתו מותר לגהצו (חוט שני ר"ה עמ' תי"ג).

סב. אין לו אלא בגד אחד מותר לכבס עד שבוע שחל בו (מ"ב סק"ט), וכן מי שנתלכלכו כל בגדיו בזיעה דינו כמי שאין לו אלא חלוק אחד (הגר"ש ואזנר זצ"ל), **והשנה שחל ת"ב בשבת אם אין לו אלא בגד אחד מותר לכבס עד ערב ת"ב.**

סג. איסור הכיבוס כולל גם שלא ללבוש בגדים חדשים (שו"ע סי' ו') ובגדים מכובסים, ולא להציע המיטה בסדינים מכובסים (שו"ע סי' ג'), ואולם מותר לתת לאורח סדינים ובגדי שינה מכובסים (שו"ת מנח"י סי' מ"ד).

סד. מותר להעביר כתם שעל הבגד ע"י שפשוף במטלית לחה שאין זה בכלל כיבוס (הליכות שלמה), וכן מותר לנער אבק מן הבגד או להברישי כובע מאבק (נטעי גבריאל פלי"ה סי"ב, ועיי' בשו"ת אור לציון פכ"ז עמ' ר"ז).

סה. בגדים שמחליפין אותם מחמת זיעה כגון לבנים וגרבים מותר להחליפם בימים אלו (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ויש שמחמירים אף בזה (שו"ת מנח"י ח"י סי' מ"ד).

סו. אסור ללבוש בימים אלו בגדי שבת (רמ"א תקנ"א סי' א' ומ"ב שם סקמ"ד), ובעלי הברית מותרים ללבוש בגדי שבת, (רמ"א שם וכן הדין בפדיון הבן מותר לאותם קרובים ללבוש בגדי שבת (כה"ח שם סק"ז), אבל המכניס והמוציא (הקוואטר) אינו בכלל זה, ומכל מקום האשה המכנסת את התינוק לובשת בגדי שבת שזהו עיקר מצותה (מ"ב שם סק"ג).

סז. בסעודת בר מצוה מותר לחתן הבר מצוה והוריו ללבוש בגדי שבת (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

סה. בחור שנפגש בימים אלו רשאי ללבוש בגדי שבת ולהתרחץ (שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קל"א אות ד').

סט. המנהג היום להכין לפני ר"ח את הבגדים לתשעת הימים ע"י שילבש את כל הבגדים המכובסים שיצטרך לט' הימים עד שהבגד יהיה נראה כמשומש והעיקר הוא שלא יהיה ניכר חידושו, ויכול ללבוש כמה בגדים אחד על השני זמן מה (חצי שעה) ובלבד שיתקמטו קצת, ולא ילבשם ממש ביחד דקשה לשכחה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

ע. בגדי ילדים (עד גיל י"ג) מותר לכבסם עד שבוע שחל בו תשעה באב שאז אסור מעיקר הדין (ע"פ הרמ"א סי"ד ומ"ב סק"ב), ומ"מ בגדי קטנים שמתלכלכים תדיר (עד גילאי 7-6) מותר לכבסם גם בשבוע שחל בו (עיי' שו"ע סי"ד ומ"ב סק"ב).

עא. מותר לכבס ולהחליף מגבות בביהמ"ד לפי שהוא צרכי רבים (רמ"א שם ס"ב דלצורך מצוה הכל שרי וכ"ש צרכי רבים).

עב. בשבת חזון נוהגין ללבוש בגדי שבת כרגיל, **אפילו בשבת שחל בו תשעה באב** ויש משנים בגד אחד (מ"ב סק"ו), ומ"מ אסור ללבוש בגדים חדשים (עיי' מ"ב שם סק"ט), ולובשם בשעה שרגיל ללבושם כל ערב שבת (הגר"ש זצ"ל), וי"א שמותר ללבושם רק מחצות היום (הגר"ש זצ"ל), וי"א שמותר ללבושם רק קרוב לשבת מזמן מנחה קטנה (הגר"ח שליט"א).

עג. במוצ"ש תשעת הימים אין צריך לפשוט מיד את בגדי השבת אבל אם פשטם אין ללבושם בחזרה (א"א בוטשאטש מהדו"ת שם), וי"א שיש לפשוט את הבגדים מיד לאחר הבדלה (הגר"ח קרליץ שליט"א) ומנהג מרן החזו"א היה לפשוט את בגדי השבת מיד במוצאי שבת (ונראה שטעמו שהרי המנהג ללבוש בגדי שבת שאין לעשות אבילות בפרהסיא בשבת וזה לא שייך במוצאי שבת).

עד. חתן ששבת העליה לתורה (אופרוף) שלו בשבת חזון אסור לו ללבוש בגדים חדשים רק בגדי שבת (מ"ב שם סק"ט), ולכן אם לובש שטריימל יחדש אותו בשבת שלפני תשעת הימים.

עה. מותר להשתמש במפות שולחן מכובסות לכבוד שבת (רמ"א סעי' ג'), וכן במגבות מכובסות אבל לא בסדינים (מ"ב סק"ג), ומ"מ לכבס אף לכבוד שבת אסור (מ"ב ס"ק ל"ב).

עו. אין ליטול צפרנים בשבוע שחל בו ת"ב, **והשנה שחל ת"ב בשבת מותר ליטול צפרנים בערב שבת ת"ב** (מ"ב שם סק"כ).

עז. מותר לצחצח נעליים כשהוא רק "משחיר" אותם ולהבריק אותם אסור (שו"ת אג"מ ח"ג סי' פ'), ויש שאוסרים אפילו רק להשחיר (מרן החזו"א זצ"ל), ולצורך שבת מותר לכו"ע ואפילו להבריק (עיי' מבית לוי שם פצ"ז אות ד').

עח. נוהגים שלא לשטוף את הרצפה ולנקות את הבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, אך לכבוד שבת מותר (מבית לוי שם אות ט'), ובת"ב מותר להדיח רק מקום המטונף.

בשלושת השבועות כל דבר קשה יותר, מי שיש לו צער כל זהוה כל השנה, בשלושת השבועות צערו מתגבר יותר, והסיבה לכך כי למעשה צריכים אנו להצטער על חורבן ביהמ"ק, ואם לא מצטער על החורבן נותנים לו צער אחר, כי צער שנגזר על האדם אי אפשר להפטר ממנו, ואם לא מצטער על החורבן נותנים לו משמים צער אחר.
(מו"ר מרו רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).